

CÁCH MẠNG THÁNG MƯỜI SOI SÁNG SỰ NGHIỆP ĐỔI MỚI CỦA NHÂN DÂN TA

NGUYỄN TIẾN SỸ(*)

Quân đội Cách mạng tấn công vào cung điện Mùa Đông-mở đầu cuộc CMXHCN tháng 10-1917

Cách đây 88 năm, dưới sự lãnh đạo của Đảng Bôn sê vích Nga đứng đầu là Lê nin, giai cấp công nhân và nhân dân lao động Nga đã làm nên cuộc Cách mạng Tháng Mười vĩ đại,

mở ra một thời đại mới cho nhân loại - thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi toàn thế giới.

Thắng lợi của Cách mạng Tháng Mười, chế độ xã hội mới ra đời và ngay từ đầu đã chứng tỏ sức sống bất diệt của nó trên hành tinh. Từ Cách mạng Tháng Mười, chỉ trong một thời gian ngắn, nước Nga lạc hậu và bị tàn phá, hầu như bị kiệt quệ đã trở thành một siêu cường. Về kinh tế, đứng hàng thứ hai, nhiều mặt đứng đầu thế giới; về văn hóa, đã xây dựng được một nền văn hóa mới đầy sức sống hiện thực, giàu tính nhân đạo nhân văn, một nền khoa học - kỹ thuật tiên tiến, có lĩnh vực còn vượt hơn các nước tư bản chủ nghĩa phát triển.

Đồng thời nhân dân Liên Xô còn lập nên những chiến công hiển hách, đánh bại cuộc tấn công bằng quân sự của 14 nước đế quốc, bảo vệ vững chắc Nhà nước xã hội chủ nghĩa đầu tiên non trẻ. Trong đại chiến thế giới lần thứ hai, với sức mạnh hùng hậu của chế độ xã hội chủ nghĩa đã được xây dựng và tôi luyện qua thử thách, kết hợp với sự hy sinh lớn lao đầy quả cảm của nhân dân yêu chuộng hòa bình và chủ nghĩa xã hội, Liên Xô đã đóng vai trò chủ yếu cùng các nước đồng minh đánh bại kẻ thù hung bạo nhất là chủ nghĩa phát xít, cứu nhân loại khỏi nguy cơ bị nô dịch, bảo vệ ngọn đuốc cách mạng thế giới.

Những thành tựu vĩ đại của chủ nghĩa xã hội hiện thực ở Liên Xô đã góp phần to lớn vào phong trào cộng sản - công nhân quốc tế, phong trào giải phóng dân tộc, phong trào đấu tranh vì hòa bình, dân chủ và tiến bộ xã hội trên thế giới.

(*)Tiến sĩ, Thượng tá, Học viện Chính trị quân sự

Một trong những nguyên nhân quan trọng có ý nghĩa quyết định thắng lợi của Cách mạng Tháng Mười và những kỳ tích trong xây dựng chủ nghĩa xã hội, bảo vệ tổ quốc của nhân dân Liên Xô là sự lãnh đạo đúng đắn, sáng tạo của Đảng Bôn sê vich Nga đứng đầu là Lê-nin.

Là học trò xuất sắc của Mác, Ăng ghen, Lê nin đã đấu tranh bảo vệ, vận dụng sáng tạo và phát triển chủ nghĩa Mác lên tầm cao mới trong thời đại đế quốc chủ nghĩa và cách mạng vô sản. Ở vào thời kỳ chủ nghĩa tư bản tư do cạnh tranh, Mác cho rằng, cách mạng vô sản có thể nổ ra và giành thắng lợi ở đồng loạt các nước, trước hết là ở các nước tư bản chủ nghĩa có trình độ phát triển cao như Anh, Pháp, Đức... Đến thời kỳ Lê nin, xuất phát từ cục diện chiến tranh và cách mạng lúc bấy giờ, Lê nin đã đề ra luận điểm sáng tạo là cách mạng vô sản có thể nổ ra và thành công ở một số nước, thậm chí ở một nước, như nước Nga là nơi chủ nghĩa tư bản mới phát triển ở mức trung bình và hiện là khâu yếu nhất của chủ nghĩa đế quốc quốc tế. Nhận thức sâu sắc bước phát triển mới của chủ nghĩa tư bản, kết hợp với nắm vững tình thế và thời cơ cách mạng, Lê nin cùng Đảng Bôn sê vich đã phát động quần chúng công - nông - binh vùng lên khởi nghĩa, đưa cuộc cách mạng vô sản đến thắng lợi; giành chính quyền về tay giai cấp công nhân và nhân dân lao động, lập nên một chế độ mới, một chế độ dân chủ thực sự "dân chủ gấp triệu lần hơn dân chủ tư sản" cho quảng đại quần chúng lao động.

Ngay sau Cách mạng Tháng Mười, Chính quyền Xô viết non trẻ phải đương đầu với hàng loạt khó khăn tưởng chừng không vượt qua nổi do hậu quả của cuộc chiến tranh thế giới lần thứ nhất kéo dài, bọn phản động trong nước nổi dậy ra sức chống phá, bên ngoài 14 nước đế quốc bao vây can thiệp bằng quân sự... Trước tình thế "ngàn cân treo sợi tóc", Lê nin cùng Đảng Bôn sê vich thực hiện hai quyết sách lớn cực kỳ quan trọng : Một là, ký Hòa ước Brétlítốp (03/3/1918) với Đức - một hòa ước với "điều kiện hết sức nặng nề" như Lê nin nói, để đổi lấy một thời gian hòa bình ngắn ngủi nhằm củng cố, xây dựng lực lượng bảo vệ Chính quyền Xô viết trước sự tấn công của các nước đế quốc; Hai là, thực hiện chính sách cộng sản thời chiến - một chế độ cộng sản đặc biệt do tình trạng cùng khốn cực độ, tình trạng hoang

tàn và chiến tranh buộc Lê nin và Đảng Bôn sê vich phải thi hành. Nhờ đó, Chính quyền Xô viết đã được giữ vững.

Tuy nhiên, sau chế độ kinh tế cộng sản thời chiến, xuất phát từ thực tiễn, Lê nin đã đề ra chính sách kinh tế mới (NEP) nổi tiếng, đưa nước Nga ra khỏi khủng hoảng. Bởi theo Lê nin, phải tập trung phát triển lực lượng sản xuất và nếu không đạt được năng suất lao động cao hơn các nước tư bản thì tức là nước Nga xã hội chủ nghĩa đi vào con đường thất bại. Người luôn luôn đi sát thực tiễn, luôn luôn sáng tạo, vì thế đến những năm cuối đời Người cho rằng, chúng ta phải thừa nhận toàn bộ những quan điểm của chúng ta về chủ nghĩa xã hội đã thay đổi về cơ bản.

Sau khi Lê nin mất, Stalin đã kế tục và nêu cao chủ nghĩa Lê nin, đã cùng với Đảng Cộng sản Liên Xô đề ra một số chính sách về cơ bản phù hợp với thực tiễn lúc bấy giờ. Nhờ vậy mà trong bối cảnh chủ nghĩa đế quốc bao vây, phải chuẩn bị đối phó với nguy cơ chiến tranh, Liên Xô vẫn đứng vững và giữ được nhịp độ phát triển kinh tế, trở thành một cường quốc quân sự vào bậc nhất, giành thắng lợi hoàn toàn trong cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại. Tiếp đó, chỉ trong một thời gian ngắn, mặc dầu những hy sinh và tàn phá to lớn của chiến tranh, đất nước Xô Viết đã được nhanh chóng khôi phục và tiếp tục phát triển.

Nhưng cũng chính quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội, bên cạnh những thành tựu hết sức kỳ diệu thì càng về sau những người đứng đầu Ban lãnh đạo Đảng đã phạm phải những sai lầm nghiêm trọng, dẫn đến chế độ xã hội chủ nghĩa Liên Xô sụp đổ, cách mạng xã hội chủ nghĩa lâm vào thế thoái trào.

Nhân sự kiện này, các nhà chính trị và tư tưởng tư sản dấy lên một chiến dịch mới chống phá chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa Mác - Lênin; một số tư tưởng hoang mang và hoài nghi về chủ nghĩa xã hội nảy sinh trong cán bộ đảng viên và quần chúng. Trước tình hình đó, việc tiếp tục khẳng định tầm vóc vĩ đại của Cách mạng Tháng Mười cùng những thành tựu đã đạt được của nhân dân Liên Xô trong hơn 70 năm xây dựng chủ nghĩa xã hội, đồng thời tìm cho ra nguyên nhân thành công cũng như thất bại; trên cơ sở đó tiếp tục khẳng định sự đúng

đẫn, sự trung thành và vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội là vấn đề có ý nghĩa sống còn đối với chủ nghĩa xã hội nói chung, sự nghiệp đổi mới của nhân dân ta nói riêng.

Với tinh thần đó, cần khẳng định Cách mạng Tháng Mười Nga vẫn là cuộc cách mạng vĩ đại nhất trong lịch sử loài người. Sự sụp đổ của chế độ xã hội chủ nghĩa Liên Xô là một tổn thất to lớn, chưa từng có. Song không phải như các nhà tư tưởng và chính trị tư sản xuyên tạc. Thực tế là tư tưởng của Cách mạng Tháng Mười vẫn tiếp tục soi sáng, ăn sâu vào trái tim khối óc của hàng triệu triệu nhân dân lao động trên thế giới và động viên họ tiếp tục tiến lên theo lý tưởng xã hội chủ nghĩa. Sự sụp đổ của chế độ xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô và Đông Âu không thể coi là sự sụp đổ của chủ nghĩa xã hội, của lý tưởng xã hội chủ nghĩa. Ngược lại, từ thực tiễn có thể khẳng định rằng, Cách mạng Tháng Mười đã mở ra một thời đại mới và nhân loại vẫn đang ở trong thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội.

Mặc dù vậy, song chúng ta vẫn phải trả lời cho được một cách chính xác câu hỏi vì sao với những thành tựu to lớn như vậy, chế độ xã hội chủ nghĩa hiện thực 70 năm ở Liên Xô và nhiều thập niên ở một số nước Đông Âu lại sụp đổ một cách nhanh chóng và bất ngờ như vậy. Về vấn đề này đã được Đảng ta nghiêm túc xem xét, đánh giá. Theo đó, có thể nói một cách khái quát : nếu nguyên nhân thắng lợi là do đường lối đúng đắn, sáng tạo thì nguyên nhân thất bại cũng là đường lối sai lầm, xa rời thực tiễn, xa rời bản chất cách mạng, khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin. Tiêu Phong - tác giả của cuốn "Hai chủ nghĩa một trăm năm" cho rằng, nguyên nhân và bài học của sự kiện Liên Xô, Đông Âu có thể liệt kê ra rất nhiều, nhưng cuối cùng đều có thể quy về một điểm : "Vấn đề của bản thân đảng cầm quyền"(1). Khởi đầu của sự sai lầm về đường lối là bệnh nôn nóng chủ quan, duy tâm, duy ý chí và thói kiêu ngạo cộng sản mà Lê nin đã từng kịch liệt đấu tranh và cảnh báo. Do say sưa thắng lợi, do kiêu ngạo chủ quan mà những người đứng đầu Đảng cho rằng cái gì của Liên Xô cũng tốt, cái gì cộng sản đã làm cũng hay, mặc dầu trên thực tế nhiều mặt còn thua kém các nước tư bản phát triển, đặc biệt là về năng suất lao động. Đồng thời cũng do kiêu ngạo, quan liêu

mà vi phạm những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, nhất là về chuyên chính vô sản. Nhà nước thì vi phạm quyền dân chủ của nhân dân. Về Đảng thì vi phạm nghiêm trọng nguyên tắc "tập trung dân chủ" - nguyên tắc lãnh đạo của Đảng. Chính trị hóa, hành chính hóa, mệnh lệnh hóa quan hệ xã hội... Do đó, lý luận, đường lối càng xa rời thực tiễn, xa rời cuộc sống của nhân dân, không phản ánh đúng quy luật phát triển của xã hội.

Từ những năm 70 / thế kỷ XX đã xuất hiện nhiều khó khăn về kinh tế - xã hội, nhưng những người đứng đầu Đảng vẫn chủ quan kiêu ngạo cho rằng Liên Xô đang đi vào giai đoạn chủ nghĩa xã hội phát triển. Cuối những năm 80, khi tình hình trở nên nghiêm trọng, phải đề ra đường lối cải tổ, thì với quan điểm thiếu thực tiễn, chủ quan duy ý chí đã đề ra chủ trương tăng tốc, phấn đấu đuổi kịp năng suất lao động ở các nước tư bản phát triển vào cuối thế kỷ XX. Khi đường lối tăng tốc không thực hiện được thì quay ra vi phạm những nguyên lý của chủ nghĩa Mác - Lênin, vứt bỏ lập trường giai cấp, thực hiện đường lối cải tổ vô nguyên tắc, xa rời con đường xã hội chủ nghĩa. Đặng Tiểu Bình nhận xét : "Chủ nghĩa xã hội rất cuộc là như thế nào, Liên Xô đã làm rất nhiều năm, cũng không hoàn toàn rõ ràng. Có thể tư tưởng của Lê nin tương đối hay, đã thực hiện chính sách kinh tế mới, nhưng về sau mô hình của Liên Xô trở nên cứng nhắc".(2)

Trong Đảng thì suốt một thời gian dài, đã diễn ra sự phân hóa, tệ tham nhũng, đặc quyền đặc lợi trong một số cán bộ đảng viên. Tình hình đó đã dẫn đến sự mất đoàn kết trong Đảng, mất đoàn kết giữa Đảng và nhân dân lao động, mất đoàn kết giữa các dân tộc ở Liên Xô và giữa Liên Xô với các nước xã hội chủ nghĩa. Đây là nguyên nhân sâu xa khiến khi những người đứng đầu Đảng và chính quyền ra sắc lệnh thủ tiêu, rồi cấm Đảng Cộng sản hoạt động, thủ tiêu Liên Bang Xô Viết thì hầu như không gặp một sự phản ứng gì đáng kể trong Trung ương, trong Đảng và trong nhân dân. Sức mạnh của sự đoàn kết và đấu tranh trong Đảng đã bị tê liệt hoàn toàn. Quân đội mất phương hướng chính trị. Cả chế độ xã hội chủ nghĩa hiện thực một thời hùng hậu đã sụp đổ. Một tổn thất chưa từng có trong lịch sử của chủ nghĩa xã hội và phong trào cộng sản - công nhân quốc tế.

Tuy vậy, không vì thế mà chúng ta phủ nhận thành quả của chủ nghĩa xã hội, phủ nhận sức sống của lý tưởng xã hội chủ nghĩa, phủ nhận cả một thời đại lịch sử quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội được mở đầu bằng Cách mạng Tháng Mười Nga vĩ đại. Bởi vì, là một chế độ xã hội hiện thực, chủ nghĩa xã hội mới chỉ có lịch sử hơn 80 năm, một thời gian vô cùng ngắn ngủi trong dòng chảy phát triển lịch sử thế giới, nói cách khác thực tiễn của chủ nghĩa xã hội còn ở vào giai đoạn đầu. Mặc dù vậy, chế độ xã hội chủ nghĩa đã thể hiện sức sống mạnh mẽ. Triển vọng của chủ nghĩa xã hội sáng sủa thông qua cải cách ở Trung Quốc, đổi mới ở Việt Nam... cùng với hàng triệu người tiến bộ trên thế giới đang đấu tranh cho tiến bộ xã hội trong đó có chủ nghĩa xã hội.

Tổn thất lớn của các nước xã hội chủ nghĩa Liên Xô, Đông Âu thuộc về quá khứ. Cái chết đi là mô hình cũ của chủ nghĩa xã hội cứng nhắc, cái mới nảy sinh là chủ nghĩa xã hội đổi mới, năng động sáng tạo và dựa vững chắc trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin, chủ nghĩa xã hội khoa học. Tiêu Phong nhận xét về một trăm năm của chủ nghĩa xã hội : "Thành tựu huy hoàng, bài học sâu sắc, con đường gập ghềnh, tiền đồ tươi sáng".(3)

Nguyễn Ái Quốc - người cộng sản đầu tiên của Việt Nam đã đến với Cách mạng Tháng Mười, đến với chủ nghĩa Lê nin khi Liên Xô đang thực hiện " chính sách kinh tế mới". Từ thực tế ở Liên Xô và yêu cầu của công cuộc cứu nước, Người khẳng định : "Bây giờ học thuyết nhiều, chủ nghĩa nhiều, nhưng chủ nghĩa chân chính nhất, chắc chắn nhất, cách mệnh nhất là chủ nghĩa Lê nin"(4). So sánh các cuộc cách mạng Pháp, Mỹ, Nga, Người rút ra kết luận : "Cách mạng Nga là cuộc "cách mạng đến nơi", giải phóng con người thoát khỏi mọi áp bức bóc lột. Từ đó, người tin và đi theo con đường Cách mạng Tháng Mười. Căn cứ vào thực tiễn Việt Nam, Người đã tiếp thu, vận dụng sáng tạo và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, đề ra đường lối đúng đắn cho cách mạng Việt Nam, gắn độc lập dân tộc, dân chủ với chủ nghĩa xã hội, gắn giải phóng dân tộc với giải phóng giai cấp, giải phóng con người. Người đã nêu luận điểm nổi tiếng là cách mạng thuộc địa có thể chủ động, tự lực đứng lên đấu tranh, giành thắng lợi trước cách mạng chính quốc.

Người còn cho rằng, ở một nước thuộc địa, kinh tế lạc hậu cần tiến hành cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân tiến lên chủ nghĩa xã hội, không trải qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa. Người đã vận dụng tư tưởng của Lê nin về thời cơ cách mạng và đã phát động quần chúng làm Cách mạng Tháng Tám thành công.

Đồng thời, Nguyễn Ái Quốc đã sáng lập, giáo dục và rèn luyện Đảng ta theo nguyên lý Đảng kiểu mới của Lê nin, cùng với Đảng đã thực hiện đoàn kết toàn dân trên nền tảng liên minh giữa giai cấp công nhân với nông dân và trí thức; kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại để giành thắng lợi cho cách mạng. Từ một nước không có tên trên bản đồ thế giới, Việt Nam đã trở thành một nước đi đầu trong phong trào giải phóng dân tộc.

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam, đã có thời gian Đảng phạm sai lầm, giáo điều, chủ quan, duy ý chí gây nên khủng hoảng. Nhưng Đảng ta đã nhìn thẳng vào sự thật, xuất phát từ thực tiễn để đề ra đường lối đổi mới, mở cửa, thực hiện kinh tế nhiều thành phần, với cơ chế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Đây là sự phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Nhờ vậy, sự nghiệp đổi mới giành được thắng lợi to lớn, đất nước ta đã vượt qua được khủng hoảng, bước vào thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Lê-nin và những người Bôn-sê-vich Nga

Hiện nay, sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước ta đang diễn ra trong điều kiện cục diện trong nước và quốc tế có những

thay đổi to lớn. Trước mắt chúng ta có cả cơ hội lớn lẫn thách thức lớn. Đòi hỏi chúng ta phải tiếp tục theo đúng tinh thần của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, nắm vững quan điểm thực tiễn, phải tiếp tục nghiên cứu và phát triển sáng tạo hơn nữa để từng bước cụ thể hóa con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta, thực hiện thành công đường lối công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đưa nước ta thoát khỏi tình trạng nước nghèo, trở thành một nước công nghiệp vào năm 2020.

Thực tiễn gần 20 năm đổi mới càng cho chúng ta thấy ý nghĩa sâu sắc của Cách mạng Tháng Mười, đặc biệt là những bài học được rút ra từ những thành công và thất bại trong quá trình tìm tòi, thử nghiệm xây dựng chế độ xã hội mới và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Đại hội IX của Đảng ta đã rút ra những bài học kinh nghiệm chủ yếu của đổi mới: Một là, trong quá trình đổi mới, phải kiên trì mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội trên nền tảng chủ nghĩa

Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Hai là, đổi mới phải dựa vào nhân dân, vì lợi ích của nhân dân, phù hợp với thực tiễn, luôn luôn sáng tạo. Ba là, đổi mới phải kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh của thời đại. Bốn là, đường lối đúng đắn của Đảng là nhân tố quyết định thành công của sự nghiệp đổi mới.

Nắm vững những bài học kinh nghiệm đó, Đảng ta nhất định sẽ lãnh đạo đất nước ta tận dụng mọi cơ hội, vượt qua mọi thách thức, xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, vì dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh; góp phần tích cực vào cuộc đấu tranh của nhân dân thế giới vì hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội, xứng đáng với tầm vóc lịch sử của một đất nước hồi sinh, một Đảng mác xít Lê nin nít do Chủ tịch Hồ Chí Minh sáng lập, rèn luyện và giáo dục trong thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi toàn thế giới được mở đầu bằng Cách mạng Tháng Mười Nga vĩ đại.

CHÚ THÍCH:

- (1), (2), (3) - Tiêu Phong, Hai chủ nghĩa một trăm năm, Nxb CTQG, Hà Nội, 2004, tr. 129.
 (4) - Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập 2, Nxb CTQG, Hà Nội, 1995, tr. 267 - 268.

TÓM TẮT

Sự sụp đổ của chế độ xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô và Đông Âu không thể coi là sự sụp đổ của chủ nghĩa xã hội, của lý tưởng xã hội chủ nghĩa. Ngược lại, từ thực tiễn có thể khẳng định rằng, Cách mạng Tháng Mười đã mở ra một thời đại mới và nhân loại vẫn đang ở trong thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội.

SUMMARY

The fall of socialism in The Union of Soviet Socialist Republics and Eastern Europe cannot be considered as the fall of socialism and of socialist ideology. On the contrary, from reality, it can be affirmed that the October Revolution has opened up a new era and mankind is still living in the transition period from capitalism to socialism.